

Motion till riksdagen

1989/90:Fi311

av Lars Tobisson m.fl. (m)

Kommunal skatteutjämning i Stockholms län

Sveriges hårda skattetryck hämmar landets utveckling. Ett minskat skattetryck i Sverige skulle genom att förbättra tillväxten vara den bästa regionalpolitiken och också den bästa socialpolitiken.

De moderatledda kommunerna i Stockholms län kunde genom en aktiv kommunalpolitik under den förra mandatperioden sänka skatten vid ett flertal tillfällen. I Stockholms läns landsting har Moderata Samlingspartiet under lång tid arbetat för en sänkning av skatten.

Orsaken till många regionala obalanser, både inom och utom Stockholms län, är det faktum att vissa verksamhetsområden i vårt samhälle belagts med nästintill planekonomiska restriktioner.

De regionala obalanserna mellan norr- och söderkommuner i Stockholms län beror i grunden på att kommunalskatten i länets södra kommuner varit för hög. Detta i förening med att miljonprogrammets bostäder uteslutande förlades till söderregionen minskade dessa kommuners attraktionskraft.

De södra länsdelarna behöver avreglering, sänkta skatter, ett varierat bostadsbyggande samt tvär- och kringfartsleder. Det gäller att satsa på stimulans istället för reglering.

Skatteutjämningsbidrag

Nuvarande system för kommunal skatteutjämning uppmuntrar inte kommuner med hög skatt att sänka sina skattesatser. I stället infördes vid den senaste omläggningen ett moment i systemet av regionalpolitisk karaktär som på intet sätt avspeglar om en kommun är "fattig" eller "rik" utan var kommunen geografiskt är belägen.

Det innebär att grundgarantin för kommuner i södra Sverige har sänkts med 2 procentenheter, medan den höjts med motsvarande 2 procentenheter i norra och sydöstra delarna av Sverige. För 15 kommuner, de flesta i Stockholms län, har riksdagen sänkt grundgarantin med hela 5 procentenheter. Det är företrädesvis borgerliga kommuner som har fått grundgarantin sänkt, medan socialdemokratiskt styrda har fått den höjd.

Delar av kostnaderna för skatteutjämningsfinansieras av kommuner och landsting genom avgifter, för kommunerna 0,69 kronor per skattekrona och för landstingen 0,46 kronor per skattekrona. Regeringen föreslår nu en höjning med 10 öre för både kommuner och landsting. Om förslaget genomförs,

kommer skatteutjämningsavgiften att öka till 1,35 kronor per skattekrona sammantaget.

Enligt vår uppfattning skall skatteutjämningsen vara en statlig angelägenhet och inte finansieras med hjälp av avgifter på det kommunala skatteunderlaget. Den skall ge möjlighet till god kommunal verksamhet över hela landet. Systemet skall utjämna skillnader i de yttre förutsättningar som kommunerna inte själva kan påverka i nämnvärd utsträckning. Det gäller i första hand skatteunderlag, befolkningssammansättning och kostnadsläge, men däremot inte kostnadsskillnader orsakade av politiska ambitioner eller missushållning.

Den kommunala skattesatsen skall vara ett uttryck för den kommunala självstyrelsen och spegla den avvägning mellan offentlig och enskild verksamhet som kommunens befolkning väljer.

Det nuvarande systemet missgynnar Stockholms-regionen kraftigt. Till detta bidrar inte bara den genomförda neddragningen av grundgarantin utan också det relativt högre kostnadsläget i storstadsområdena samt det faktum att många kommuner i Stockholms-regionen är med om att finansiera ett bidragssystem som de själva står utanför.

Robin Hood-skatten

För ungefär 20 år sedan betraktade finansminister Gunnar Sträng bedömningar att kommunalskatterna steg oroväckande och kanske någon gång i framtiden skulle kunna komma över 20 kronor som ont förtal riktat mot socialdemokraterna. Med förtrytelse och harm avvisade han alla tankar på att den kommunala utdebiteringen kunde nå sådana nivåer.

I dag lägger riksdagen straffskatt på invånarna i de kommuner som försöker komma ner till 25 kronor i kommunalskatt!

Finansminister Kjell-Olof Feldt gick i samband med socialdemokraternas valupptakt inför 1985 års val till angrepp mot "ett par kommuner i Stockholmstrakten (som) har utmanat ödet genom att sänka skatten. Det är möjligt att vi kan göra åtminstone något provisorium för att markera att statsmakterna inte står passiva."

Feldt valde den gamle frihetskämpen Robin Hood som symbol för det principvidriga ingrepp som beslutet om den extra progressiva skatteutjämningsavgiften på skattekraften utgör.

Den s.k. Robin Hood-skattens storlek och omfattning fastställs av staten och får betalas av kommunens invånare oavsett ekonomiska förutsättningar.

Av Stockholms läns kommuner berörs nu nästan alla av Robin Hood-skatten. I Danderyd, som drabbas hårdast, utgör den ca en fjärdedel av kommunens totala skatteintäkter eller närmare 3 kronor på kommunalskatten. Lidingöborna betalar ca 85 milj. kr. i Robin Hood-skatt, vilket motsvarar drygt 2 kronor i kommunalskatt.

Invånare med låga och medelstora inkomster i dessa kommuner får på detta sätt vara med om att betala utgifter för invånare med höga inkomster i andra kommuner. För en inkomstagare i Danderyd med en årsinkomst på 110 000 kronor rör det sig om mer än 3 000 kronor i direkta överföringspengar.

I Robin Hood-kommunerna är det de facto staten och inte kommunen som fastställer kommunalskattesatsens storlek. För dessa kommuner måste det kännas som ett direkt håån när statsmakten talar om vikten av att värna den kommunala självstyrelsen.

Enligt vår bestämda uppfattning skall fördelningspolitiken regleras genom den statliga inkomstskatten och inte genom straffskatter på kommuninvånarnas skattekraft.

Inomregional skatteutjämning

Stockholms län har en särskild inomregional skatteutjämning, som finansieras via landstingsskatten. Denna typ av skatteutjämning har funnits i över tio år. Moderaterna har hela tiden motsatt sig ett skatteutjämningsystem, som inte är statligt.

Syftet med systemet skulle vara att utjämna utdebiteringsskillnader mellan länets kommuner. 1979 utdebiterade landstinget 178 milj. kr. från länets skattebetalare till systemet. I dag tio år senare är summan 450 milj. kr. Dessa pengar fördelas sedan på tretton av länets kommuner. Botkyrka ligger i topp och tar emot nära 2 000 kronor per invånare.

Socialdemokratiskt styrda kommuner använder dessa pengar praktiskt taget uteslutande till nya utgiftsändamål – inte till att sänka kommunalskatten. Botkyrka har t.ex. byggt ett nytt Folkets Hus.

Det visar sig också vid en närmare genomgång av den kommunala ekonomin att de ekonomiska olikheterna i vårt län till allra största delen beror på vilken majoritet kommunen har och tidigare har haft. De traditionellt borgerligt styrda kommunerna har betydligt lägre driftkostnader och därmed lägre skatteuttag än de traditionellt socialistiskt styrda kommunerna.

Som exempel kan man jämföra borgerligt styrda Österåker med det socialistiskt styrda Upplands Väsby. Kommunerna är ungefär lika stora. Upplands Väsby ligger utefter det som brukar kallas det rika E4-stråket. Österåker med länets näst lägsta skattekraft har däremot ont om arbetsplatser. Upplands Väsby tar ut ca 2 450 kronor mer i skatt per invånare.

Socialdemokratiskt styrda kommuner behöver dessutom i genomsnitt fler anställda för att sköta verksamheten, för 1987 6,57 fler anställda per tusen invånare. Det innebär en merkostnad på 1,1 milj. kr. per 1 000 invånare. Jämför man parvis några jämnstora kommuner, t.ex. Vallentuna och Upplands Bro med ca 20 000 invånare eller Täby och Järfälla med ca 55 000 invånare, blir skillnaderna ännu större. I båda fallen skiljer det 16 anställda per 1 000 invånare. För Täby skulle en utökning till Järfällas nivå betyda en skattehöjning på ca 4 kr., och motsvarande tal för Vallentuna är 4,50 kronor.

Fram till 1988 förbättrade den borgerliga majoriteten under moderat finansledning den ekonomiska situationen också i landstinget. Det underskott på drygt 200 milj. kr. som man fick ärva av socialdemokraterna vändes till ett överskott på 800 miljoner 1988. Landstingets fonder var samtidigt uppe i drygt 3 miljarder kronor, vilka nu snabbt förbrukas på ett sätt som grundlägger ökade driftskostnader i framtiden. Det hade varit mycket bättre att genomföra den av moderaterna förordade skattesänkingspolitiken.

Den inomregionala skatteutjämningen minskar den dynamik som ligger i

den kommunala självstyrelsen och fria beskattningsrätten. Med sin nyckfulla geografiska avgränsning får den direkt olämpliga regionalpolitiska effekter.

Landstingets eget skatteutjämningsystem förstärker snarare än balanseerar verkan av det statliga systemet och bidrar därigenom till att konservera en felaktig samhällsstruktur. En avveckling av systemet bör omedelbart påbörjas. 450 milj. kr. kan då stanna hos länets skattebetalare.

Möjligheten att med landstingsmedel bedriva inomregional skatteutjämnning i Stockholms län vilar på ett riksdagsbeslut från 1982. I en moderat utskottsreservation hävdades då att sådant stöd till utsatta kommuner borde kunna förekomma endast i form av lån. Vi hyser fortfarande samma uppfattning. Regeringen bör därför till riksdagen lämna förslag om att upphäva Lag om skattutjämnning i Stockholms läns landstingskommun (SFS 1982:1070) och om de övergångsregler som kan bli nödvändiga under en övergångsperiod.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om systemet för kommunal skatteutjämnning,
2. att riksdagen beslutar avskaffa den särskilda skatteutjämningsavgiften (Robin Hood-skatten) fr.o.m. 1991,
3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avveckling av lag om skatteutjämnning i Stockholms läns landstingskommun (SFS 1982:1070) i enlighet med vad som i motionen anförts.

Stockholm den 25 januari 1990

Lars Tobisson (m)

Alf Wennerfors (m)

Görel Bohlin (m)

Gunnar Hökmark (m)

Birgitta Rydle (m)

Jan Sandberg (m)

Allan Ekström (m)

Knut Billing (m)

Inger Koch (m)

Jerry Martinger (m)